

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגיות
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת ספרות

למנהלי בתי הספר,
למרכזי הוראת ספרות ולמורים לספרות
בבתי הספר בחטיבות הביניים הממלכתיים

שלום רב,

חוזר מפמ"ר ספרות התשעט - מס' 1

חוזרי המפמ"ר מתפרסמים **באתר המזכירות הפדגוגית**, ובאתר חדר מורים לספרות. מורים לספרות שיירשמו ברשימת התפוצה יקבלו בדוא"ל את כל החוזרים וההודעות. החוזר יפורסם גם ב'קהילת הורות והמורים לספרות' בפייסבוק.

תוכן העניינים :

1. דבר המפמ"ר
2. החממה הפדגוגית – דבר יו"ר המזה"פ
3. תיק תוכניות לימודים
4. שילוב המעורבות החברתית בהערכה החלופית
5. תמונה ישראלית
6. 'הסיפור השלם' – עדכון תכנית הלימודים בספרות
7. מפעל 'סופר אורח'
8. תכנית 'שמחת הקריאה'
9. ימי עיון והשתלמויות
10. המרכז להעצמת מדעי הרוח – הספרייה הלאומית
11. קהילות וירטואליות של מורי הספרות

העתק :

יו"ר המזכירות הפדגוגית

גבי שוש נחום, מנהלת המינהל הפדגוגי

דליה פניג, סגנית יו"ר המזכירות הפדגוגית

אלירז קראוס, מנהלת אגף אי לרוח וחברה

דסי בארי, מנהלת אגף אי לחינוך על יסודי

דויד גל, מנהל אגף הבחינות

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת ספרות

כ' אב תשע"ח

01/08/2018

למנהל/ת בית הספר

לרכז/ת הספרות

למורים ולמורות לספרות,

זהו חוזר מפמ"ר ראשון שיוצא בנפרד, ומיועד לכל העושים במלאכת הוראת הספרות בחטיבות הביניים. חוזר זה פונה אליכם, מנהלי חטיבות הביניים, כמי שאמונים על בניית מערכות הלימודים, משום שיש חשיבות רבה ללימודי הספרות בכיתות ז', ח', ט', כאחד היסודות האיתנים שעליהם תעוצב אישיותם של התלמידים הצעירים טרם מעברם לבית-הספר התיכון. הוראה טובה של מקצוע הספרות משתפת את התלמיד בשיח בלתי-אמצעי ומעמיק, אשר בעולם של תקשורת דיגיטלית, מרוחקת ותלויה-מסכים – הוא מצרך נדיר. מפגש של תלמיד עם יצירה הוא חוויה מהנה, שמועילה לו גם בהבנת עצמו. לפיכך, חשוב מאד להקצות את השעות המיועדות להוראת הספרות, - במלואן.

תכנית הלימודים בספרות בחטיבת הביניים כוללת מגוון גדול של יצירות מז'אנרים שונים, כמפורט במסמך המצ"ב. על פי דרישת משרד החינוך במסמך המתנ"ה, יש להקצות להוראת הספרות 6 שעות במהלך שלוש שנות הלימודים בחט"ב. המדריכה לספרות תיצור קשר עם צוות הספרות בבתי הספר, כדי לבנות יחד תכניות לימודים המתאימות לכל שיכבה.

אבקש את שיתוף הפעולה שלכם מנהלי בתי"ס בהקפדה על צוות ספרות איכותי, שיש בראשו רכזת ספרות, שאיתה אפשר יהיה לנהל תקשורת לאורך השנה. אם יש שאלות או בקשות, אשמח לעמוד לשירותכם בטלפון או במייל.

בברכת שנת לימודים מוצלחת ופורייה!

מירב בראוטבר-פסט
מנהלת תחום דעת ספרות,
המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך
0505-654877
meravbp@education.gov.il

2. עמ"ר - ערכים מעורבות ורלוונטיות שאלות לקידום החשיבה הרגש

והערכים בלמידה, כחלק מפיתוח ה"חממה הפדגוגית"

בשנתיים הקודמות העמקנו את העיסוק בעמ"ר (ערכים, מעורבות ורלוונטיות) בלמידה, בהוראה ובהערכה. הדבר בא לידי ביטוי בפיתוח המקצועי, בשיח בכיתה, ובהכנסת כ-10 נקודות בשאלות עמ"ר לבחינת הבגרות. בשנה זו נעמיק ונרחיב את השיח על המעורבות, הרלוונטיות והערכיות בתוך הלמידה, נא שלבו שיח זה בהוראה ובהערכה לאורך הלמידה בחטיבת הביניים בהתאמה, נמשיך לשאול שאלות עמ"ר במבחני הבגרות בהיקף של כ-10 נקודות. שימו לב, שאלות העמ"ר בבגרות יכללו גם סעיפי ידע. לשאלות עמ"ר בספרות. למאמרים בנושא שאלות העמ"ר ולשאלות נוספות בכלל תחומי הדעת ראו [כאן](#)

3. תיק תכניות לימודים לעובדי הוראה

תיק תכניות לימודים לעובדי הוראה הוא כלי מקוון, חשוב ומשמעותי ללמידה. התיק מציג את כלל תכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, בכל שכבות גיל ובכל המגזרים. הוא מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך כדי יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים. תיק תכניות לימודים כולל:

1. ידע הנדרש על פי תכנית הלימודים.
2. מיומנויות מרכזיות בכל תחום דעת: קוגניטיביות, תוך אישיות ובין אישיות.
3. ערכים מרכזיים בתחומי הדעת השונים.
4. מגוון חומרי למידה, יחידות הוראה, סרטונים וכלי הערכה – במטרה לעודד, ליזום, ליצור ולגוון את אופני הלמידה תוך כדי שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית. התיק מהווה חלק ממהלך אסטרטגי לאומי רחב היקף, אשר נועד להתאים את הלמידה לאתגרי המאה ה-21. קישור לתיק תכניות לימודים ראו [כאן](#)

4. שילוב המעורבות החברתית בהערכה החלופית

מזה תקופה, מתגבשת והולכת במשרד החינוך המסקנה ששילוב המעורבות החברתית בהערכה החלופית הוא הדבר הנכון והמועיל ביותר ללמידה משמעותית. מן הניסיון עולה, כי השילוב בין חלופות בהערכה לבין מעורבות חברתית מסייע לתלמידים להבין ולראות את הרלוונטיות של תחום הדעת למציאות החיים, ומסייע להתפתחותם האישית ולבניית זהותם. נוכחנו כי שילוב זה

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגיות
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת ספרות

מחזק בהם את תחושת ערך העצמי, השייכות והמחויבות לקהילה, לחברה ולמדינה, ומגביר את המוטיבציה למעורבות אזרחית וחברתית. לפיכך, בשנת הלימודים תשע"ט אנו ממליצים למורים לספרות ליישם בבית ספרם את המהלך על בסיס העקרונות הנ"ל. בחודשים האחרונים נכתב והופץ מסמך משותף למזכירות הפדגוגית, למינהל הפדגוגי ולמינהל חברה ונוער בנושא שילוב המעורבות החברתית בחלופות בהערכה. מומלץ להיעזר במסמך המצורף [בקישור למסמך](#) להבנת הרעיון והדרכים לפעול על מנת ליישמו.

5. "תמונה ישראלית"

זהו מיזם חדשני המעניק חוויות לימוד ייחודית, באמצעותו יכולים תלמידים לחוות עשרות אירועים מרכזיים שעיצבו את המדינה, לחקור אודותיהם ולהעמיק בהם. המיזם כולל שלושה חלקים:

1. ציר זמן מודפס המיועד לתלייה בבית הספר.
2. אפליקציית מציאות רבודה, הניתנת להורדה לטלפון חכם ומיועדת לשימוש בקירבת ציר הזמן המודפס.
3. אתר אינטרנט "70 שנה למדינה" המציע מידע נוסף להעמקה, וכן פעילויות חינוכיות משלימות, ראה [כאן](#)

משרד החינוך בהובלת המזכירות הפדגוגית פיתח את המיזם "תמונה ישראלית" לרגל שנת ה-70 למדינה. המיזם נועד לשימוש בשנים הבאות, הנכס מוזמנים להשתמש ב"תמונה הישראלית", להרחיב ולהעמיק בנושאים רלוונטיים וגם לשלב אירועים נוספים.

6. הסיפור השלם (ועדת ביטון) ויישום המלצותיה במערכת החינוך

משרד החינוך כולו ממשך במדיניות יישום ועדת הסיפור השלם (ועדת ביטון). מטרת היישום הוא שכל תלמיד במערכת החינוך יכיר את הסיפור הישראלי השלם הכולל גם את העושר התרבותי, החברתי וההיסטורי של קהילות יהדות ספרד והמזרח. בשנת הלימודים תשע"ט נמשך בהעמקת יישום ועדת הסיפור השלם (ועדת ביטון).

1. בימים אלה נכתבות כ-10 יחידות הוראה הקשורות ב-סיפור השלם.
2. יוצאת לדרך השתלמות מקוונת בנושא ה"סיפור השלם"
3. יתקיים יום עיון למורי החט"ב שחלקו יוקדש לנושא לעיל.

לקריאת הדו"ח כולו ראו [כאן](#)

7. מפעל 'סופר אורח'

בשעה טובה, יוצא לדרך מפעל 'סופר אורח' לשנה"ל תשע"ט. בימים הקרובים תפתח ההרשמה לבתי הספר להשתתפות במפעל חשוב זה. חוזר מיוחד ישלח למנהלי בתי"ס ולמורות לספרות וכן יפורסם בקהילת המורות לספרות בפייסבוק. ממליצים לעקוב גם בפרסומים באתר 'חדר המורים לספרות', בדף מפעל סופר אורח.

8. שמחת הקריאה

בשמחה נבשר כי מנכ"ל משרד החינוך, מר שמואל אבואב, אישר תקציב משמעותי להרחבת תכנית 'שמחת הקריאה' לכל שכבות הגיל, להעשרת דרכי עידוד הקריאה במגוון פעילויות:

1. במסגרת תכנית 'שמחת הקריאה' יתקיימו ההשתלמויות הבאות: למורים בחטיבה העליונה תפתח השתלמות ארצית מקוונת. למורי חט"ע תפתח ההשתלמות מקוונת ל"שמחת הקריאה" (ההשתלמות התעדכנה וכוללת גם כותרים חדשים). הודעה על פרטי ההשתלמויות תתפרסם בהקדם.
2. ספרי קריאה חדשים נשלחו לבתי הספר בשנת הלימודים תשע"ח, ובשנה זו יישלחו ספרים נוספים לבתי ספר נוספים.
3. בפורטל הפדגוגי חינוכי הועלו מערכי לימוד ליצירות השייכות לתכנית 'שמחת הקריאה'. להעמקת הידע בתחום זה **לחץ כאן - ספרות במרחב הפדגוגי**
4. בימים אלה נפתחת קהילת מורים וירטואלית למורי חטיבת הביניים בספרות שתתמוך בפרויקט 'שמחת הקריאה'. הקהילה תלווה את המורים בתהליך הלמידה ברמה היומיומית. רשימת מדריכי ספרות תפורסם באתר: ["חדר מורים לספרות"](#)

9. השתלמויות וימי עיון

בתשע"ט נקיים השתלמויות מפמ"ר ב-13 מרכזי פסג"ה ברחבי הארץ. השתלמויות אלה כוללות 6 מפגשים במרכז הפסג"ה ויום מרוכז בחנוכה, פסח או ביוני (לבחירת המורה מתוך מבחר ימים מרוכזים).

ההשתלמות מקנה גמול ומוכרת ליעוז לתמורה ו'אופק חדש'.

מורי הספרות ישלחו לפחות נציג אחד מביה"ס על מנת להתעדכן בשינויים החלים בהוראת מקצוע הספרות.

אבקשכם לעודד את מורי הספרות להשתלם בהשתלמות המקצועית, **לפירוט מועדי המפגשים הקרובים לאזור מגוריהם: יעלה בקרוב לאתר: "חדר מורים לספרות" וכן לפייסבוק.**

2. השתלמויות מקוונות: [טפסי הרישום יפורסמו בקרוב]

לרשות המורים מגוון השתלמויות מקוונות למורי בתי הספר היסודיים, חטיבות הביניים והחטיבות העליונות במודל איחוד מול ייחוד:

- השתלמות P.B.L - ההשתלמות בהנחיית ליה סלע.
- השתלמות בדרך חקר- למידת כלי זה.
- כלי ניהול לרכזי מקצוע- מיועד לרכזי מקצוע בספרות בהנחיית אתי וינקלר.
- דיבור בפני קהל – מיומנויות רטוריות בהנחיית ענת בורגר.
- שהחינוך המיוחד פוגש את תחומי הדעת –שילוב החינוך המיוחד בהוראת הספרות בהנחיית לימור ראובן.
- **בין מזרח למערב בספרות העברית והכללית - השתלמות רב תחומית חט"ב.**
בהנחיית ד"ר שלמה הרציג והגב' הגר אור. חלק א + חלק ב
יפורסמו בקרוב באתר המפמ"ר ובאתר הפייסבוק: קהילת מורות ומורים לספרות- ממלכתי.

10. המרכז להעצמת מדעי הרוח – הספרייה הלאומית

בתשע"ח נוסדה קהילת מורים לספרות ולהיסטוריה, בפרוייקט חלוצי בספרייה הלאומית- מרכז להעצמת מדעי הרוח. הקהילה עוסקת בלימוד משותפת לשני תחומי הדעת ומתמקדת בבניית יחידות הוראה רב תחומיות עבור מורי היסטוריה וספרות. מורים המעוניינים להצטרף לקהילות לומדות אלה מוזמנים לפנות לנטע שפירא: Neta.Shapira@nli.org.il

11. קהילות וירטואליות של מורי הספרות

רשימת התפוצה של מורות ומורי הספרות:

החברות/ים ברשימת התפוצה של המורות והמורים לספרות יקבלו לתיבת הדוא"ל שלהם פרסומים שונים מטעם הפיקוח על הוראת ספרות (חוזרי מפמ"ר, הודעות וכו') כמו גם מידע על הצגות, מופעים, כנסים ועוד. נא הצטרפו!

המעוניינים להצטרף, שלחו מייל לכתובת lirongillis@gmail.com וציינו שברצונכם להצטרף לקבוצה.

1. 'קהילת מורות ומורים להוראת ספרות' בפייסבוק:

הקהילה בפייסבוק מהווה במה לקיום דיונים, לשיתוף בעשייתכם, להעלאת מערכי שיעור, ניתוחי יצירות ותוצרי תלמידים, לשאלות שאלות, העלאת מחשבות, וכיו"ב.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגיות
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת ספרות

2. נפתחה קהילת מורים בפייסבוק למורי חט"ב. להלן קישור [קהילת מורי ספרות בחטיבת הביניים](#)

שלבי ההרשמה:

1. שלחו בקשת הצטרפות לקבוצה בפייסבוק של 'קהילת מורות ומורים להוראת ספרות', [קהילת מורי ספרות לחטיבה העליונה](#)
2. שלחו בקשה הצטרפות לקבוצת בפייסבוק של קהילת מורות ומורים להוראת הספרות בחטיבת הביניים. [קהילת מורי ספרות בחטיבת הביניים](#)
3. לאחר שתתקבל בקשת החברות ששלחתם, תקבלו בתיבת ההודעות שלכם בפייסבוק הודעה ובה בקשה להזדהות (שם ביה"ס, מנהלת וכד'). רק לאחר קבלת תשובה מצדכם תענה בקשתכם.

בברכה,

מירב בראוטבר - פסט

מפמ"ר ספרות ממלכתי